

Отже, з метою суттєвого розв'язання проблеми міжбюджетних відносин, по-перше, необхідно створити єдиний підхід або розробити національні стандарти щодо фінансування соціальних послуг в Україні. По-друге, з метою стабілізації цих відносин слід збільшити термін перезатвердження норм міжбюджетних розрахунків з одного року хоча б на три роки. По-третє, створити в трьох регіонах України, що суттєво відрізняються своїми економічними та природними умовами, експериментальні утворення для випереджального відпрацювання норм і механізму міжбюджетних відносин на новій основі протягом одного-двох років.

Список використаних джерел

1. Особливості міжбюджетних відносин. URL: https://pidru4niki.com/18060203/finansi/mizhbyudzhetni_vidnosini (дата звернення: 15.02.2023).
2. Особливості вдосконалення міжбюджетних відносин в умовах децентралізації. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20202\(142\)/sep20202\(142\)_046_SirykZ.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20202(142)/sep20202(142)_046_SirykZ.pdf) (дата звернення: 15.02.2023).
3. Державні позики і борги у воєнній економіці. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/516325_derzhavni_poziki_i_borgi_voiennyi.html (дата звернення: 15.02.2023).
4. Міжбюджетні відносини України: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/6416/1/22.pdf> (дата звернення: 15.02.2023).
5. Сидор І. П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. С. 363-370. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37726/1/55.pdf> (дата звернення: 15.02.2023).

Abstract: *the study examines aspects of inter-budgetary relations in Ukraine. In particular, the characteristics of the essence of interbudgetary relations are given, their mechanism is defined, and the forms by which the modern system of interbudgetary relations should function are analyzed.*

Keywords: *state budget, inter-budget relations, transfers, budget loans, budget policy.*

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.27:303.211(477)

**ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ, СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБОРГОВАНOSTI
УКРАЇНИ**

Чижевська Людмила Сергіївна,
здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** здійснено аналіз стану державного боргу в Україні, розглянуто динаміку сукупного державного боргу і ВВП України, наведено структуру сукупного державного боргу України.*

***Ключові слова:** державні зобов'язання, державний кредит, заборгованість, кредити, борг.*

Основи зародження державного боргу виявляються у процесах активізації запозичень державою грошових коштів, підписання договорів та угод про надання кредитів та позик, а також пролонгації та реструктуризації кредитів взятих протягом попередніх періодів. Вся сукупність зобов'язань держави включає також гарантований державою борг, що виникає на основі затверджених або взятих на себе гарантій за зобов'язаннями третіх сторін.

Проблемам стану заборгованості та питанням державного кредиту приділяли увагу науковці В. Федосов [4], Ю. Вигівська [4], Стенлі Брю, Кемпбелл Р. Макконнелл, О. Гриценко, Т. Бахненко, Ю. Роденко та ін.

За даними Міністерства фінансів України [1], на кінець 2022 року сумарний розмір державних зобов'язань склав 4,071 трлн грн. Загальний стан боргу протягом 2022 року характеризується постійною тенденцією до зростання. В абсолютному підсумку він збільшився практично вдвічі у порівнянні з груднем 2021 року, або на 1,4 трлн грн через приріст зовнішніх запозичень на основі взятих кредитів. Зведені дані щодо стану заборгованості за 2022 рік представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Державний борг України у 2022 році (млн грн)

Період	Загальний борг	Зміни до попер. періоду, %	Зовнішній борг	Внутрішній борг
31.12.2021	2 671 827,6	-	1 560 230,0	1 111 597,6
31.01.2022	2 745 371,7	2.8	1 634 821,1	1 110 550,6
28.02.2022	2 730 075,9	-0.6	1 662 690,8	1 067 385,1
31.03.2022	2 832 028,0	3.7	1 731 832,5	1 100 195,5
30.04.2022	2 855 746,7	0.8	1 709 699,7	1 146 047,0
31.05.2022	2 967 488,9	3.9	1 749 737,2	1 217 751,7
30.06.2022	3 083 217,9	3.9	1 789 386,5	1 293 831,3
31.07.2022	3 539 292,7	14.8	2 213 327,5	1 325 965,3
31.08.2022	3 584 763,0	1.3	2 252 491,7	1 332 271,3
30.09.2022	3 587 384,7	0.1	2 224 328,3	1 363 056,5
31.10.2022	3 770 951,0	5.1	2 395 413,2	1 375 537,8
30.11.2022	3 929 728,6	4.2	2 534 427,1	1 395 301,5
31.12.2022	4 071 683,1	3.6	2 610 945,6	1 460 737,5

Джерело: побудовано автором за даними [1].

З метою уявлення масштабу динаміки загального розміру боргу України представимо статистичні дані щодо державних зобов'язань, протягом 2009-2022 років (табл. 2).

Таблиця 2. Державний борг України з 2009 по 2022 рр. (млн грн)

Період	Загальний борг	Зміни до попереднього періоду, %	Зовнішній борг	Внутрішній борг
31.12.2009	316 884,6		211 751,7	105 132,9
31.12.2010	432 235,4	36.4	276 745,6	155 489,8
31.12.2011	473 121,6	9.5	299 413,9	173 707,7
31.12.2012	515 510,6	9.0	308 999,8	206 510,7
31.12.2013	584 114,1	13.3	300 025,4	284 088,7
31.12.2014	1 100 564,0	88.4	611 697,1	488 866,9
31.12.2015	1 572 180,2	42.9	1 042 719,6	529 460,6
31.12.2016	1 929 758,7	22.7	1 240 028,7	689 730,0
31.12.2017	2 141 674,4	11.0	1 374 995,5	766 678,9
31.12.2018	2 168 627,1	1.3	1 397 217,8	771 409,3
31.12.2019	1 998 275,4	-7.9	1 159 221,6	839 053,8
31.12.2020	2 551 935,6	27.7	1 518 934,8	1 033 000,8
31.12.2021	2 671 827,6	4.7	1 560 230,0	1 111 597,6
31.12.2022	4 071 683,1	52.4	2 610 945,6	1 460 737,5

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Виявлена тенденція демонструє вкрай негативну тенденцію постійного збільшення зобов'язань країни. За прогнозами спеціалістів, розмір державного боргу України може дістатися позначки у 6,4 трлн грн на кінець 2023 р., оскільки щомісяця витрачається 230-250 млрд грн. [2].

Звісно, що особистих надходжень держави наразі не вистачає, дефіцит надходження від податкових та митних платежів проти видатків становить приблизно у 2,5 рази. Відповідно ці кошти, яких бракує, компенсують західні партнери та міжнародні фінансові організації. Деяка частина надається у формі грантів (наприклад за 2022 рік їх розмір склав – 15 млрд дол. США або приблизно 40%), але основна частина запозичень – кредити. У результаті країна щомісяця збільшує свій борг на сотні мільярдів гривень. Можна припустити, що і протягом 2023 року така практика лише розширюватиметься.

У межах даного дослідження необхідно зіставити розмір державного боргу відносно ВВП (рис. 1). Розмір державного боргу у 2023 році може перевищити вартість усіх вироблених товарів та послуг та становити 106% від номінального ВВП. Оскільки відбуваються процеси ускладнення доступу до морських портів, забезпеченість бізнесу електроенергією. Ці фактори безпосередньо впливатимуть на розмір ВВП у звітному році.

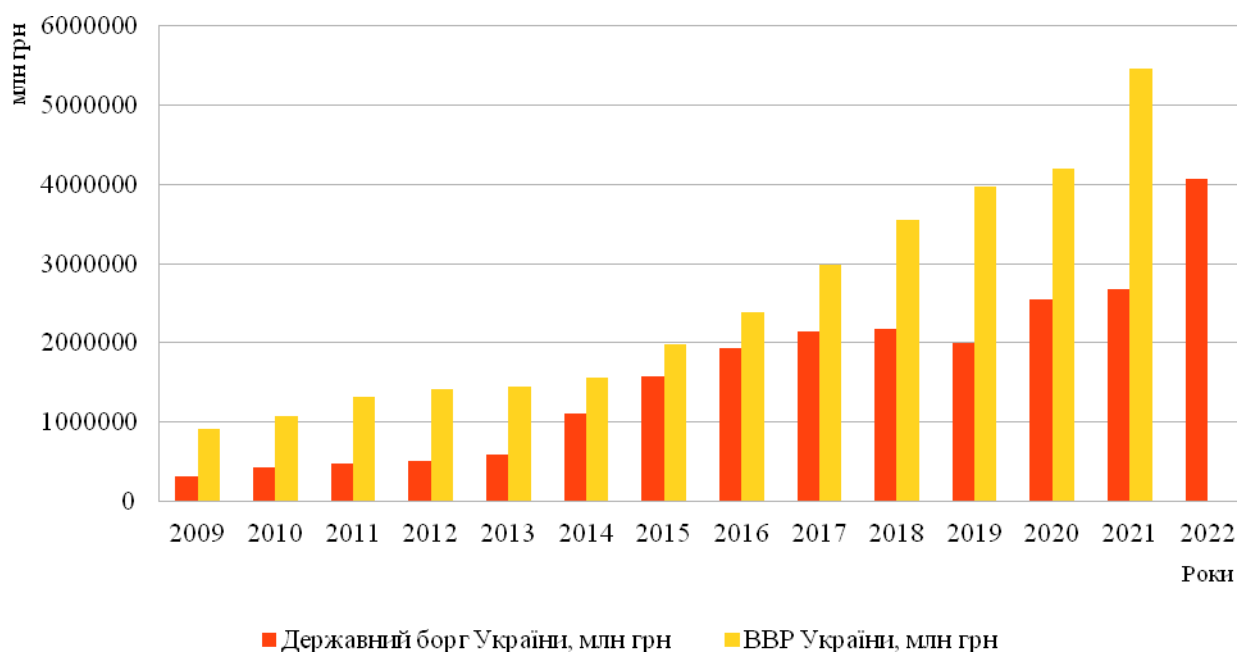

Рисунок 1 – Динаміка сукупного державного боргу і ВВП України за період 2009-2022 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Значно збільшується частка зовнішніх кредитів у загальній структурі боргу (рис. 2). Безумовно, це передбачає появу додаткових ризиків, особливо валютного. За оцінками фахівців, через масштабні запозичення цього року розмір зовнішнього боргу може піднятися приблизно до 80% [3].

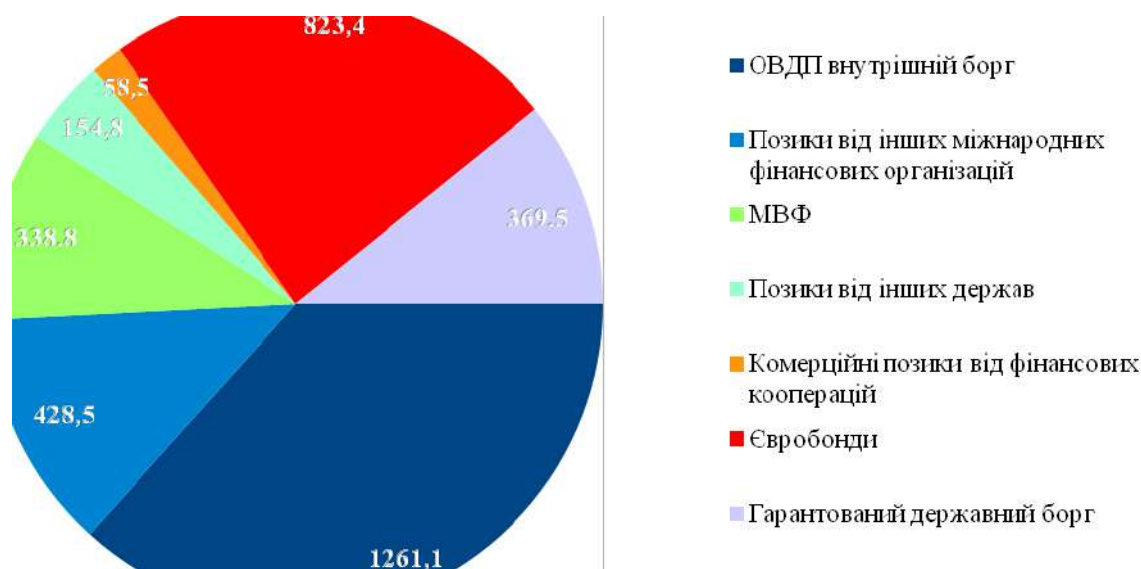

Рисунок 2 – Структура сукупного державного боргу України, млрд грн

Джерело: побудовано автором за даними [3].

Серед зовнішніх кредиторів Україна найбільше винна власникам євробондів – близько 823,4 млрд грн. У перспективі витрати на обслуговування

та погашення боргів тільки збільшуватимуться, оскільки першочергові виплати потрібно буде здійснювати саме за зовнішніми кредитами.

Ситуація ускладнюється тим, що з країни евакуювалися мільйони співгромадян, переміщується і бізнес, тому це, безперечно, вплине на економічну активність і можливості держави розрахуватися з боргами.

Але перспектива членства в ЄС сприятиме підвищенню кредитного рейтингу, здешевленню зовнішніх позик на цій основі, а також залучить додаткові міжнародні інвестиції у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (дата звернення: 17.02.2023).
2. Міністерство фінансів України: офіційний сайт. URL: <https://mof.gov.ua>. (дата звернення: 17.02.2023).
3. Державний борг України – вище ВВП країни: чим це загрожує. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/25> (дата звернення: 17.02.2023).
4. Федосов В.М., Вигівська Ю.П. Вплив державного боргу на фінансову безпеку України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2012_1_41 (дата звернення: 27.02.2023).

Abstract: *The author analyzes the state of public debt in Ukraine, considers the dynamics of the total public debt and GDP of Ukraine, and presents the structure of the total public debt of Ukraine.*

Keywords: *state obligations, state credit, indebtedness, credits, debt.*

Науковий керівник:

Мікуляк К.А.,

асистент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 368

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Шевченко Артем Володимирович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено сучасний стан та проблеми страхового ринку, проаналізовано взаємозв'язок держави та страхових компаній у покращенні роботи на страховому ринку для досягнення фінансової рівноваги, визначено основні проблеми, які стримують розвиток вітчизняного страхового ринку.*

Ключові слова: *страховий ринок, страхові виплати, безпека страхового ринку, страхові премії.*